

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Siwek

SSN Antoni Bojańczyk

w sprawie **P. S. (S.)**

skazanego z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 148 § 2 pkt 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 16 grudnia 2021 r.

wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 28 kwietnia 2017 r., sygn. akt II AKa (...), zmieniającym częściowo wyrok Sądu Okręgowego w O. z dnia 22 grudnia 2016 r., sygn. akt II K (...)

na podstawie art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. i art. 544 § 3 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić wniosek obrońcy P. S. o wznowienie postępowania;**
- 2. obciążyć P.S. kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego.**

UZASADNIENIE

Do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek adw. M. S. – obrońcy z wyboru skazanego P. S. – o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 28 kwietnia 2017 r., sygn. akt II AKa (...), zmieniającym częściowo wyrok Sądu Okręgowego w O. z dnia 22 grudnia 2016 r., sygn. akt II K (...). Obrońca podał, że w sprawie ujawniły się nowe fakty i dowody wskazujące na to, że *„skazany nie popełnił zarzucanego mu czynu, ponieważ z powodu choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznych, które z wysokim prawdopodobieństwem istniały w momencie czynu,*

nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem, tzn. znajdował się w stanie niepoczytalności”.

W związku przedmiotowym wystąpieniem, obrońca wniósł o:

1. dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z notatki datowanej na dzień 9 czerwca 2020 r., sporządzanej przez p.o. Kierownika Ambulatorium z Izby Chorych Aresztu Śledczego w H.– na okoliczność zdiagnozowania u skazanego choroby psychicznej w postaci schizofrenii;
2. zwrócenie się do Dyrekcji Aresztu Śledczego w H. o przekazanie całości dokumentacji medycznej dotyczącej przebiegu leczenia skazanego w trakcie odbywania przez niego w sprawie II K (...) kary pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w H. i przeprowadzenie dowodu z ww. dokumentacji – na okoliczność wystąpienia u skazanego choroby psychicznej w postaci schizofrenii paranoidalnej oraz sposobu jego leczenia w ramach izolacji więziennej;
3. zwrócenie się do Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Centrum Diagnostyki i Terapii Zaburzeń Psychiczych „S.” Sp. z o.o. w Ł. (adres: ul. W., w Ł.) o nadesłanie dokumentacji medycznej P. S., albowiem z kserokopii dokumentu załączonego do przedmiotowego wniosku wynika, że osadzany korzystał z pomocy ww. placówki jeszcze przed popełnieniem czynu zabronionego;
4. dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii zespołu biegłych lekarzy psychiatrów, połączonej z obserwacją skazanego, celem sporządzenia opinii sądowo-psychiatrycznej na okoliczność zdolności skazanego do rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem w chwili czynu, istnienia w chwili czynu choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznych, aktualnego stanu zdrowia psychicznego skazanego.

W toku postępowania przed Sądem Najwyższym, w celu sprawdzenia okoliczności podniesionych we wniosku o wznowienie postępowania, podjęto następujące czynności:

1. zwrócono się do Dyrekcji Aresztu Śledczego w H. o przekazanie całości dokumentacji medycznej dotyczącej przebiegu leczenia osadzonego P. S.

w trakcie odbywania przez niego w sprawie o sygn. akt II K (...) kary pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w H.;

2. zwrócono się do Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Centrum Diagnostyki i Terapii Zaburzeń Psychiczych „S.” Sp. z o.o (adres: ul. W., w Ł.) o nadesłanie dokumentacji medycznej P. S..

Po uzyskaniu wymienionej wyżej dokumentacji, Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 5 listopada 2020 r. – w trybie czynności sprawdzających – zwrócił się do Sądu Okręgowego w O. o powołanie zespołu biegłych lekarzy psychiatrów i w razie potrzeby biegłego psychologa (z zachowaniem rygorów art. 546 k.p.k.), którzy po przeprowadzeniu badań oraz uwzględnieniu dokumentacji medycznej nadesłanej z Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Centrum Diagnostyki i Terapii Zaburzeń Psychiczych „S.” sp. z o.o. w Ł. oraz Aresztu Śledczego w H., zostali zobowiązani do odpowiedzi na następujące pytania:

1. Jaki jest aktualny stan zdrowia psychicznego skazanego P.S., a w szczególności, czy stwierdza się u niego chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe lub inne zakłócenia czynności psychicznych w rozumieniu art. 31 § 1 k.k.?
2. W przypadku pozytywnej odpowiedzi na pytanie z pkt 1:
 1. Czy stwierdzona u skazanego P. S. choroba psychiczna, upośledzenie umysłowe lub inne zakłócenie czynności psychicznych istniały w chwili popełnienia przypisanego mu czynu, tj. w dniu 24 października 2015 r., oraz jaki miały wpływ na zdolność skazanego do rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem?
 2. Czy skazany może odbywać karę pozbawienia wolności?

W odpowiedzi na powyższe, zespół składający się z dwóch biegłych psychiatrów i psychologa, w opinii z dnia 8 lutego 2021 r. stwierdził, że stan psychiczny skazanego P. S. nie jest jednoznaczny, wskazując jednocześnie, że wyłącznie obserwacja psychiatryczna opiniowanego w oddziale psychiatrycznym umożliwi jednoznaczną ocenę jego stanu psychicznego oraz ocenę poczytalności w inkryminowanym okresie.

Postanowieniem z dnia 4 marca 2021 r. Sąd Najwyższy zwrócił się w trybie czynności sprawdzających do Sądu Okręgowego w O. o zarządzenie badania

psychiatrycznego skazanego P. S., połączonego z obserwacją w zakładzie leczniczym, zgodnie z wnioskiem zawartym w opinii sądowo-psychiatryczno-psychologicznej z dnia 8 lutego 2021 r.

Skazany w dniach od 7 czerwca 2021 r. do dnia 20 lipca 2021 r. został poddany obserwacji w warunkach Oddziału Psychiatrii Sądowej o Wzmocnionym Zabezpieczeniu SPP ZOZ w C.. Na podstawie tej obserwacji zespół składający się z dwóch biegłych psychiatrów oraz psychologa, wydał opinię o następujących wnioskach końcowych (opinia sądowo-psychiatryczno-psychologiczna z dnia 24 września 2021 r.):

1. u badanego P. S. nie stwierdzono choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego, istotnego klinicznie organicznego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego, uzależnienia od alkoholu i substancji psychostymulujących; rozpoznano zaś mieszane zaburzenia osobowości, zaburzenia adaptacyjne w wywiadzie;
2. uznano, że w czasie popełnienia zarzucanego czynu P. S. miał zachowaną zdolność rozumienia znacznie czynu i zdolność kierowania swoim postępowaniem – nie zachodzą warunki z art. 31 § 1 i 2 k.k.;
3. aktualny stan zdrowia psychicznego P. S. pozwala mu na udział w toczącym się postępowaniu oraz na prowadzeniu obrony w sposób samodzielny i rozsądny; brak jest przesłanek do stosowania wobec niego środków zabezpieczających.

Prokurator Prokuratury Krajowej, przedstawiając pisemną odpowiedź na stanowisko obrońcy, wniósł o nieuwzględnienie wniosku o wznowienie rzeczonego postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek nie jest zasadny i nie zasługuje na uwzględnienie.

Analizowane wystąpienie obrońcy – zarówno w aspekcie formalnym, jak i merytorycznym – jednoznacznie wskazuje, iż podstawę wznowienia postępowania upatrywał on w przepisie art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. Unormowanie to zawiera dyspozycję wznowienia postępowania sądowego zakończonego prawomocnym orzeczeniem, jeżeli po jego wydaniu ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub

nie podlegał karze. W orzecznictwie przyjmuje się, że nowe fakty lub dowody mogą stanowić podstawę wznowienia, gdy uprzednio nie były znane nie tylko sądowi, ale również stronie – i co szczególnie istotne – mają one wskazywać na wysokie prawdopodobieństwo błędu sądowego w zakończonym prawomocnie postępowaniu. Innymi słowy, muszą stwarzać duże prawdopodobieństwo wydania w sprawie zasadniczo odmiennego rozstrzygnięcia. Nie chodzi tu zatem jedynie o przedstawienie wątpliwości co do wcześniejszych ustaleń faktycznych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2018 r., III KO 27/18, LEX nr 2490299), a sam ciężar wykazania okoliczności, o których mowa w ww. przepisie, spoczywa na tym, kto wnosi o wznowienie postępowania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2018 r., V KO 6/18, LEX nr 2506138). Podkreślenia też wymaga, że w trakcie postępowania wznowieniowego nie przeprowadza się postępowania dowodowego, a jedynie ocenia czy przedstawione przez stronę dowody odpowiadają podstawie wznowieniowej *propter nova*. W ograniczonym tylko zakresie sąd wznowieniowy jest uprawniony do dokonania czynności sprawdzających (art. 97 k.p.k. w zw. z art. 546 k.p.k.), które prowadzone mogą być tylko w celu zweryfikowania podstaw wznowienia.

Zaprezentowane przez obrońcę stanowisko zostało oparte na twierdzeniu, że w sprawie ujawniły się nowe fakty i dowody wskazujące na to, że P. S. z powodu choroby psychicznej (w postaci schizofrenii paranoidalnej), nie mógł w czasie czynu zabronionego rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem. Obrońca swoje stanowisko poprał dołączoną do wniosku dokumentacją, w szczególności odwołał się do treści notatki datowanej na dzień 9 czerwca 2020 r. (k.11), sporządzanej przez p.o. Kierownika Ambulatorium z Izby Chorych Aresztu Śledczego w H., w której stwierdzono, że w dniu 22 października 2019 r. lekarz psychiatra potwierdził u P. S. rozpoznanie schizofrenii paranoidalnej, co zostało odnotowane w książeczce zdrowia osadzonego. Z dalszej dokumentacji przedstawionej przez obrońcę wynikało natomiast, że w dniu 14 sierpnia 2015 r., a zatem przed popełnieniem czynu zabronionego, który miał miejsce w dniu 24 października 2015 r., skazany korzystał z pomocy lekarza psychiatry (ze wstępnym rozpoznaniem zaburzeń adaptacyjnych) w Niepublicznym Zakładzie Opieki

Zdrowotnej Centrum Diagnostyki i Terapii Zaburzeń Psychiczych „S.” sp. z o.o. Poradnia Psychiatryczna w Ł. (dokument k.12-13). Powyższe miało zatem wskazywać, że w czasie odbywania przez P. S. kary 25 lat pozbawienia wolności za czyn przypisany mu w niniejszej sprawie, ujawniła się nowa okoliczność (diagnoza schizofrenii paranoidalnej), mogąca mieć wpływ na ocenę kwestii poczytalności skazanego *tempore criminis*, a tym samym prawidłowość zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia w kontekście warunków odpowiedzialności karnej, o których mowa w art. 31 § 1 lub § 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy, korzystając z uprawnienia przewidzianego w art. 546 k.p.k., dokonał sprawdzenia w trybie art. 97 k.p.k. okoliczności faktycznych wskazanych przez obrońcę we wniosku o wznowienie postępowania, w celu zbadania czy istotnie w sprawie mogło dojść do pojawienia się nowych faktów i dowodów mogących prowadzić do wniosku, że P. S. w czasie przypisanego mu czynu – z powodu choroby psychicznej lub innego zakłócenia czynności psychicznych – mógł mieć całkowicie zniesioną zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem w rozumieniu art. 31 § 1 k.k., bądź zdolność tę znacznie ograniczoną (art. 31 § 2 k.k.). W celu dokonania ustaleń czy treść załączonej do sprawy dokumentacji, z uwagi na podane w niej okoliczności, mogła rzutować na prawidłowość dokonanej oceny stanu psychicznego skazanego w pierwotnym postępowaniu z punktu widzenia podstawy do wznowienia postępowania – zgodnie z wnioskiem obrońcy – zwrócono się o nadesłanie całości dokumentacji medycznej P. S., która pozostawała w dyspozycji zarówno Dyrekcji Aresztu Śledczego w H., jak również Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Centrum Diagnostyki i Terapii Zaburzeń Psychiczych „S.” sp. z o.o. Poradnia Psychiatryczna w Ł., a po zgromadzeniu tej dokumentacji zasięgnięto opinii specjalistów. Po zapoznaniu się z tą dokumentacją oraz jednorazowym badaniu skazanego, zespół dwóch biegłych psychiatrów i psychologa w pisemnej opinii z dnia 8 lutego 2021 r. (k.851-864, t. V) stwierdził, że stan psychiczny P. S. nie jest jednoznaczny. W opinii tej wskazano, że wyłącznie obserwacja psychiatryczna skazanego w oddziale psychiatrycznym umożliwi jednoznaczną ocenę jego stanu psychicznego oraz ocenę poczytalności w inkryminowanym okresie. Wobec tego stanowiska, P. S. został poddany rzeczowej obserwacji w okresie od 7 czerwca 2021 r. do 20 lipca 2021 r. Po jej

zakończeniu zespół biegłych lekarzy psychiatrów i psychologa, uwzględniając również zgromadzoną dokumentację medyczną, wydał pisemną opinię. W jej wnioskach końcowych nie stwierdzono u skazanego choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego, ani istotnego klinicznie organicznego uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego, czy też uzależnienia od alkoholu i substancji psychostymulujących. Rozpoznano natomiast mieszane zaburzenia osobowości oraz zaburzenia adaptacyjne. Biegli uznali, że *tempore criminis* P. S. miał zachowaną zdolność rozumienia znacznie czynu i zdolność kierowania swoim postępowaniem, stwierdzając tym samym, że nie zachodzą warunki określone w art. 31 § 1 i § 2 k.k. Należy podkreślić, że w treści przedmiotowej opinii wprost podano, że P. S. symulował objawy choroby psychicznej w celu uniknięcia odpowiedzialności karnej za dokonane przestępstwo. Znamienne jest tu odnotowana i zaakcentowana przez biegłych okoliczność, że w czasie trwania obserwacji skazanemu odstawiono podawanie leków psychotropowych i zastąpiono je stosowaniem preparatów witaminowych, po których opiniowany widział poprawę swojego stanu psychicznego, co zdaniem biegłych również potwierdzało jego symulacyjną postawę. Zdiagnozowane u P. S. mieszane zaburzenia osobowości – w ocenie biegłych – pozostawały bez wpływu na jego poczytalność *tempore criminis*. Biegli odnieśli się również do faktu rozpoznania w toku wykonywania kary pozbawienia wolności schizofrenii paranoidalnej, a więc okoliczności eksponowanej we wniosku o wznowienie postępowania. Zespół biegłych uznał, iż diagnoza ta nie została uzasadniona, nie uwzględniała wymaganych kryteriów diagnostycznych schizofrenii paranoidalnej (Międzynarodowa Klasyfikacja Chorób Psychiczych ICD 10), i sformułowana została wyłącznie na podstawie krótkich wizyt lekarskich, bez przeprowadzania testów psychologicznych i możliwości całodobowej obserwacji opiniowanego. Nie uwzględniała też wywiadu oceniającego funkcjonowanie skazanego w zakładzie karnym, które zdaniem biegłych, zdecydowanie nie wpisywało się w objawy schizofrenii. Przedmiotowa opinia – wydana przez dwóch biegłych psychiatrów oraz psychologa, a zatem podmioty fachowe – jest jasna, pełna logiczna, pozbawiona sprzeczności i brak jest podstaw do kwestionowania prawidłowości przedstawionych w niej konkluzji. Strony postępowania nie zgłosiły jakichkolwiek zastrzeżeń co do treści tej opinii. Stanowisko w niej zawarte

uwzględniało zgromadzoną dokumentację medyczną P. S. (w tym też obejmującą kontakt skazanego z lekarzem psychiatrą przed popełnieniem przestępstwa), jak również treść opinii sądowo-psychiatrycznej, która sporządzona została w toku postępowania karnego. Wymaga odnotowania, że również w tej opinii nie stwierdzono, aby skazany działał w warunkach określonych w art. 31 § 1 lub § 2 k.k.

Analizując w kontekście podstawy wznowieniowej z art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. zaprezentowane wyżej źródła dowodowe, tj. zarówno dokumentację medyczną wytworzoną w toku odbywania kary pozbawienia wolności, jak również rzeczoną opinię sądowo-psychiatryczno-psychologiczną z dnia 24 września 2021 r. – stwierdzić należy, że posiadają one przymiot *novum* tak dla sądu, jak i dla strony wnioskującej. W istocie, żaden z tych dokumentów nie został ujawniony w postępowaniu przed sądami obu instancji, ponieważ zostały one wytworzone dopiero po prawomocnym zakończeniu postępowania. Treść tych źródeł dowodowych, a przede wszystkim opinii biegłych specjalistów z dnia 24 września 2021 r., która uwzględnia całokształt ujawnionej dokumentacji medycznej skazanego, nie wskazuje jednak na wysokie prawdopodobieństwo (a wręcz wyklucza), by istniały wątpliwości co do tego, że skazany P. S. w czasie czynu zabronionego działał w warunkach określonych w art. 31 § 1 lub § 2 k.k.

W przedmiotowym postępowaniu wznowieniowym nie zostało zatem uprawdopodobnione, że wydany wobec P.S. wyrok obarczony jest błędem w zakresie ustaleń odnoszących się do poczytalności skazanego, a zatem brak jest podstaw do wznowienia zaskarżonego postępowania w oparciu o przepis art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k.

Reasumując, Sąd Najwyższy stwierdził, że w chwili obecnej nie istnieją żadne podstawy do wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 28 kwietnia 2017 r., sygn. akt II AKa (...).

Rozstrzygnięcie o kosztach związanych z postępowaniem wznowieniowym znajduje oparcie w przepisie art. 639 k.p.k.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.